

Iedzīvotāju medicīniskā aprūpe Sarkandaugavā 20. gadsimta pirmajā trešdaļā

Maija Pozemkovska

Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas vēstures institūts, Latvija

Ievads. Šis pētījums tapis, meklējot materiālus Latvijas simtgadei veltītai publiskai lekcijai (lekciju cikls plānots 2018. gada rudenī), kā arī apzinot līdz šim nepētīto (vai maz pētīto) Rīgas medicīnas vēsturē, īpašu uzmanību pievēršot notikumiem pirms simts gadiem.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir apzināt avotus un rakstus presē, pētīt Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumentus, kā arī apsekot objektus (ēkas) dabā un iemūžināt tās fotoattēlos. Darbā izmantota vēsturiski pētnieciskā un salīdzinošā metode.

Rezultāti. Lielu ieguldījumu Latvijas, tostarp Rīgas medicīnas vēstures, izpētē devis medicīnas vēsturnieks Arnis Vīksna, tāpēc kā pirmavots ir izmantoti viņa publicētie darbi. Atzīmējot Dauderu nama pastāvēšanas 120 gadus, 2017. gada 4. oktobrī notika zinātniska konference par Sarkandaugavas vēsturi, kurā pētījuma autore piedalījās ar ziņojumu par Latvijas Baltā Krusta patversmi Sarkandaugavā. Pētot šīs patversmes darbību, tika atrasti interesanti un līdz šim npublicēti fakti par apkaimes iedzīvotāju medicīnisko aprūpi 20. gadsimta pirmajā trešdaļā – par ārstiem, vecmātēm, zobārstiem, aptiekāriem, kas Sarkandaugavā arī dzīvojuši.

Ārste Elizabete Zandersone (Damberga; 1880–1971) ierindojama pirmo desmit latviešu sieviešu vidū, kas ieguva ārstes diplomu (iespējams, sestā latviete ārste). Viņa studējusi Šveicē, kur 1910. gadā Bernes Universitātē ieguva ārsta diplomu. Šis diploms ir apskatāms Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja pastāvīgajā ekspozīcijā. Pēc atgriešanās Latvijā 1923. gadā viņa kļuva par rajonārsti Sarkandaugavā, kur nostrādāja līdz aiziešanai pensijā 1941. gada 1. aprīlī. Vienlaikus viņa bija arī slimokasu un Latvijas Baltā Krusta patversmes ārste.

Dažus gadus pēc Latvijas neatkarības proklamēšanas Sarkandaugavā dzīvojusi un strādājusi arī Otilija Cillinberga (Paula; 1879–1952), kas ārsta diplomu ieguvusi Bernes Universitātē 1911. gadā un pēc Pirmā pasaules kara, kad atgriezās Latvijā, dzīvoja un strādāja Sarkandaugavā. Šeit dzīvojušas un praktizējušas vienlaikus vismaz piecas vecmātes, no kurām jāpiemin Ieva Petkeviča (Hermanovska; 1883–1968), Alīda Biskaiča (Ence; 1879–Vācijā?), Marija Avotiņa (Viļumsone; 1861–1944), kuras Sarkandaugavā nostrādājušas visilgāk. Sarkandaugavā 20.–30. gados darbojās Rīgas Centrālās slimokases ambulance, kur strādniekus aprūpēja dažādi ārsti speciālisti, ārstējot iekšķīgās, sieviešu, ķirurģiskās, acu, bērnu slimības.

Secinājumi. Sarkandaugavas apkaimes medicīnas vēsture ir interesantiem un dažādiem faktiem bagāta, jo te atradās ne tikai plaši pazīstamā Aleksandra Augstumu slimnīca, kas dibināta 1824. gadā, bet arī Latvijas Baltā Krusta sieviešu patversme, kurā izmitināja bez iztikas līdzekļiem palikušas sievietes ar bērniem, grūtnieces un prostitūtas. Sarkandaugavā strādājušas latviešu ārstes, kas vienas no pirmajām ieguva universitātes diplomu Šveicē. Šajā Rīgas rajonā medicīnisko aprūpi strādniekiem nodrošinājis daudzveidīgs un multinacionāls medicīnas personāls.